

O B Z O R N I K.

Živojin Perić — sedemdesetletnik.

V teku tega meseca je dovršil sedemdeset let znani srbski in jugoslovanski pravnik, Živojin Perić, profesor na beograjski univerzi. Tej visoki življenjski dobi kot pomembnemu dogodku daje poseben poudarek še, da bo preteklo v komaj petih mesecih štirideset let, odkar se je predal Perić popolnoma svojemu življenjskemu poklicu kot profesor prava in katero odtelej ne predava in ne razlaga samo, ampak mu poskuša odkriti tudi novo vsebino in mu utirati nova pota.

Narodil se je Perić dne 3. januarja 1868. (po starem kalendarju) v Stublinah, dovršil nižjo gimnazijo v Valjevem, višjo v Beogradu ter nato poslušal in končal pravne nauke v Parizu. Vrnivši se leta 1891. v domovino, je služboval nekaj časa v finančnem ministrstvu, nato pri sodiščih v Beogradu in Šabcu ter naposled v ministrstvu pravde. Dne 31. maja 1898. je bil potrjen za profesorja civilnega pravnega postopka in mednarodnega zasebnega prava na Veliki šoli v Beogradu, prešel s te meseca marca 1905. na pravno fakulteto beograjskega vseučilišča, v katero se je velika šola prav takrat pretvorila.

Po teh štiridesetih letih more prof. Perić zreti s ponosom na svoje vsestransko znanstveno delovanje. Ni namreč skoro važnejšega vprašanja, predvsem iz civilnega prava, materialnega in formalnega, ki bi se ga ne bil dotaknil in ga skušal razsvetliti in pokazati zlasti v luči svojega pravnofilozofskega naziranja. Semkaj spadajo številne razprave in članki, ki so zagledali luč sveta v najrazličnejših revijah. Zlasti v tujih časopisih priobčene razprave in njegovo sodelovanje na mednarodnih znanstvenih kongresih, na katerih je predstavljal jugoslovansko pravoznanstvo, so napravile Perićevo ime znano med vsem evropskim pravnistvom in mu ustanovile glas enega izmed najpomembnejših srbskih pravnih znanstvenikov. Tujina mu je izkazala tudi priznanje s častnim doktoratom, ki mu ga je podelila pravna fakulteta v Lyonu.

V svojih najraznovrstnejših delih iz primerjalnega prava stremi prof. Perić po zbližanju posameznih svetjskih pravnih sistemov, kajti ti so po njegovem naziranju v prvi vrsti odločilni, da uresničijo pravne ideje človečanstva, ki jo izražajo krščanstvo, enakost vseh, mir in altruizem. Ta končni cilj po njegovem mnenju ni nedosegljiv, čeprav ga ovirajo velike in na videz nepremostljive zapreke. V objektiv-

nem pogledu so to poedine države same, ki se sklicujejo na lastno suverenstvo in izzivajo velike vojne in izpričujejo s tem državni egoizem. Zato toliko časa, dokler bo človeštvo organizirano na principu suverenih držav, tega cilja ne bo doseglo, toliko časa tudi na zemlji ne bo resnice ne pravice. Toda razvoj k osnovni ideji ni izključen, evolucija v smeri zblizanja posameznih prav je možna zlasti, ker so si velika evropska prava v svojih osnovah vendar enaka in je v tem pogledu vplivalo posplošujoče že rimsko pravo. Ker učinkujejo tudi vedno večji in poglobljeni gospodarski stiki med narodi na zblizanje prava, je mogoče ta razvoj pospešiti z racionalnim delom človeškega duha. Zato materializem narodov kot takih ne bo mogel preprečiti osebne in posebne nezainteresiranosti, ki znači krščansko idejo altruizma. Evolucija pa mora biti izvedena tudi v subjektivnem smislu. Kakor ne sme služiti pravo samo materialističnim ciljem narodov, tako tudi ne sme zadovoljevati zgolj egoistične nagone posameznika, etičnost mora prevevati pravne norme bolj kot doslej. Tudi v tej smeri se more ugotoviti razvoj na boljše. Etičnost upoštevajo novejši zakoni s posebnimi predpisi, zlasti pa s tem, da dajejo posameznim normam pečat socializacije in prisilnosti. Zaradi tega se postavlja v novejši dobi v pravu bolj kot kdaj poprej namesto pravice dolžnost na poudarjeno mesto, skuša se odvzeti posameznim normam njih zgolj materialna vsebina. Z duhom teh idej pa mora biti prežet tudi sodnik, kajti le on jim more pripomoči do zmage. Takšnega sodnika preveva kulturnost, ki je garancija njegove vestnosti.

Iz svojega širokega temelja izhajajoč je prof. Perić posegal v debato tudi o vseh velikih vprašanjih nastajajočega jugoslovanskega prava. Tu je prevzel sčasoma skoro neopaženo idejno vodstvo tiste skupine srbskih pravnikov, ki vidijo v recepciji avstrijskih zakonov s civilnega področja največje zlo, češ da so političnim in pravnim načelom skupne tudi iste idejne osnove. Naziranje, ki mu s stališča javnega prava ne moremo prigovarjati, ki pa za civilnopravno področje vsaj do najnovejše dobe — do komunističnih in narodnosocialističnih sistemov — ne velja. Individualistično rimsko zasebno pravo, ki se je preživelo skozi stoletja najabsolutističnih dob in ki je bilo prav zaradi tega v zadnjem stoletju predmet najhujših napadov, podira nazorno to naziranje.

V nasprotju z manjšimi deli, ki obravnavajo vprašanja iz vseh pravnih strok, so posvečena Perićeva večja dela skoro vsa njegovi glavni. Poleg knjige „O sukobu zakona u medjunarodnom privatnom pravu“ in pa nedovršenega sistema srbskega civilnega pravnega postopka moramo navesti zato nje-

gova dela, ki obravnavajo obče državljansko pravo. Tu stoji predvsem sistem posebnega dela državlanskega prava, ki obravnava stvarno, obligacijsko, rodbinsko in dedno pravo ter je izšel v štirih zvezkih po njegovih predavanjih v letih 1922. in 1923. Posebno pozornost je posvetil poedinim obligacijam. L. 1920. so izšli prav tako po predavanjih trije obširni zvezki o kupni in prodajni pogodbi, l. 1928. pa knjiga „O posebnim ugovorima“. Kot njegovo glavno delo na tem področju pa velja „Za družno pravo po državlanskem zakoniku Kraljevine Srbije“ iz l. 1920., v katerem razlaga pravo srbskih hišnih zadrug. Sam izhajajoč iz ene največjih zadrug, pozna do poslednjih podrobnosti njih ustroj in velja po vsej pravici za njih najboljšega poznavalca, pa tudi pobornika njih teženj. Temu vprašanju je posvetil že l. 1913. delo „Za družno nasledno pravo“, po prevratu pa pripravi še osnutek jugoslovanskega zakona o hišnih zadrugah.

Še večji vpliv kakor s pisanimi deli si je pridobil profesor Perić z živo besedo. Kot univerzitetni predavatelj je učitelj malone vseh srbskih pravnikov, ki gledajo v njem svojega pravega učitelja in prijatelja, kot predavatelj na pravniških sestankih v Beogradu vzdržuje še po študijah kontinuiteto z njimi. Zato se ne smemo čuditi avtoriteti, ki jo uživa v vseh pravniških krogih. Tem se pridružuje ob njegovi sedemdesetletnici s čestitkami tudi slovenska pravniška družina. Želi mu še mnogo plodnih in koristnih let, vošči mu to, ne le glede na plemenitost njegovih idej in na požrtvovalnost in doslednost, s katerima jih zastopa, želi mu to tudi kot članu svojega društva.

Dr. R. Sajovic.

Književna poročila.

Dr. Ehrenzweig A. Albert: *Zur Erneuerung des Schadenersatzrechtes*. Manzsche Verlags- und Universitäts-Buchhandlung 1937, Dunaj. Str. 59. S. 5. 04.

Pisatelj knjige „Die Schuldhaftung im Schadenersatzrecht“, o kateri smo poročali v lanskem „Slov. Pravniku“ str. 93, je izdal novo, krajšo razpravo, v kateri kritikuje določbe odškodninskega prava, kakor jih hoče uzakoniti češkoslovaški načrt odz. Razprava obstoji iz dveh delov, prvi je posvečen podrobni kritiki imenovanega načrta, drugi pa prinaša osnutek odškodninskega prava, kakor ga predlaga avtor sam. V uvodu k temu nasprotnemu osnutku pravi sicer pisatelj, da mora biti odškodninsko pravo obvarovano vsake kazenske primesi, kakor nam je sporočena iz rimskega prava, da je čisto odškodninsko pravo ono, ki izravna zgolj povzročeno škodo in da mora biti temelj tega prava zato jamčenje za uspevek. Razžaljenemu je treba dati odškodnino in sicer ne glede nato, ali je bila žalitev prizadeta po krivdi